

SÁNDOR IVÁN

A tetthely megközelítése

EGY NYOMOZÁS KRÓNIKÁJA*

„Mind jól tudjuk, egy holttest
történetet rejt magában.”
(*Geoffrey Hartman*)

„Hagyjon már békén ezekkel az
időre vonatkozó kérdésekkel!
Nincs semmi értelmük.”
(*Beckett: Godot-ra várva*)

A Hősök tere irányából géppisztolysorozatok.
Vera nem mer kijönni a Városliget fáinak fedezékéből.

Várunk

Felhő úszik a hold elé.

A Délibáb utcában egyetlen lámpa sem világít. A Munkácsy Mihály utca 4. kapuján vöröskeresztes tábla. Három kopogásra kinyitják az ajtót. Hatalmas előcsarnok. Két oldalról lépcső kanyarodik a félemeletig. Bevezetnek bennünket az egyik szobába. Íróasztal, szekrény, három szék. Éjszakai pongyolában érkezik egy asszony. Negyven év körüli. Felírja a nevünket, születési adatainkat, lakhelyünket. A kérdésére elmondom, hogy a szüleimet az Óbudai Téglagyárban láttam utoljára, de hallottam, hogy Hegyeshalomról visszahozta őket a Vöröskereszt, a Weiss Alice Kórházban vannak, onnan üzentek, hogy jöjjünk ide.

Vera hallgat. Az ő anyukáját is abban a menetben vitték el, amelyikben a szüleimet, mondom, de róla nem hallottunk, az apukája munkaszolgálatos, róla sem tud.

A hölgy kézen fogja, elvezeti. Öt perc múlva visszajön, felmegyünk az első emeletre. A folyosó üres. Megkérdezem, hová ment Vera. A lányokhoz a második emeletre, ne félj, jó helye van. Az első, balra nyíló szobában megkérdezi, hányan vannak bent. Még két szobába nyit be. A harmadikban azt felelik, hogy tizenegyen vannak. Itt lesz hely, mondja. Próbálj aludni. Ne hallgass senkire. Holnap meglátod, kivel tudsz barátkozni.

---

* Részlet egy regényből

A szoba sötét és bűdös. Senki nem mozdul. A hölgy éles hangon kétszer megismétli, hogy tegyenek szabaddá egy szalmazsákot. Zseblámpával világít. A fiúk szoroson fekszenek egymás mellett. Nem tudom, hogy lehetne közöttük helyet találni. Felszólít két fiút, hogy húzódjanak jobban egymás mellé. Az ablak alatt találok pokrócot. Beszorítom magam két test közé. Óránként hallok egy hangot. Később megtudom, hogy a szobaparancsnoké. Balra! Jobbra! Mindenki egyszerre fordul. Van, aki nem ébred fel, csak amikor a mellette fekvő az arcába szuszog.

Csajkazörgésre ébredek. Hosszú sor áll a folyosón. Csapódnak az ajtók. Egy merőkanál tea a csajkába, egy szelet kenyér. Van, aki visszamegy a szobába és a szalmazsákján ülve reggelizik. A legtöbben a folyosón guggolnak vagy a falhoz támaszkodnak. Leülök a szalmazsákomra. A mellettem ülő fiúnak mondom a nevemet, megkérdezem tőle, hogy lehetne találkozni Verával. Azt mondja, a második emeleti folyosó végén van egy üvegajtó, kopogjak, de úgysem engednek be. Felmegyek, kopogok. Fehér fejkendős fiatal nő nyitja a kulcsra zárt ajtót. Nem lehet, mondja szelíden, hosszan néz, tudod, nem mindenki olyan a fiúk közül, mint te. Majd megmondja Verának, hogy itt voltam, jöjtek vacsora előtt.

Tizenketten vagyunk a szobában. Ötször három méteres lehet. Az egyik fiú a szakadt nadrágját varrja. Egy másik összegyűjti a szennyes fehérneműjét, fehér vászonzsákba teszi, hasonlóban vittem, kötőjét az iskolatáskához fűzve a tornacipőmet és a tornadresszemet. Borostás arcú, sovány, kancsal fiú a falhoz dőlve kurjongat, úgy tesz, mintha onanizálna, a markát a begombolt nadrágslice előtt húzogatja, a nyelvét kiölti, lihegne, de inkább nevet. Egy hat-hét éves kisfiú olyan tekintettel figyeli, mintha cirkuszban a bohócon ámulna.

Jön egy szemüveges fiú. Idősebb lehet nálam. Mondja a nevét. Kezet nyújt. A név ismerős. Mintha apámtól hallottam volna. Az ő apja is papirosos, így mondja, a Szív utcában van a műhelyük. Bemutatja az öccsét. Megbeszéljük, hogy melléjük viszem a pokrócomat, a fejrészt, a hátizsákomat. A szüleink szerintük is ismerhetik egymást, ők a Riegler fiúk.

Vacsora előtt újra felmegyek a második emeletre. Ugyanaz a felügyelő nő nyitja a kopogásra az ajtót. Várom kell. Lányok gyűrűjében jön Vera. Kibontotta a haját, fehér masnit kötöttek bele. Elmondom neki, hogy találtam ismerősöket. Ő is talált ismerőst, egy osztálytársnőjét, nagyon helyes. Olyan megfontoltan mondja, mintha ő sok évvel idősebb volna. Belém karol. Azt hiszem azért, hogy a többiek lássák. Az üvegajtón túl kanyarodik a folyosó. A fordulóban karosszékek is vannak. A fehér fejkendős hölgy ölében kislány ül, nagyon hosszú haja van, a hölgy sűrű fésűvel tisztogatja, tapogat a hajszálak között, tetves, súgja Vera, megkérdezi, hogy mikor jöhetek újra, másnap, megint vacsora előtt.

A vacsora zacskós porleves, BB-levesnek hívják. A kenyér mellé most Hitler-szalonnát kapunk, lekvártömbből vág le a vacsoraosztó egy-egy vékony szeletet. A Riegler fiúk nagyszülei a gettóban vannak. Mondom, valószínűleg az én nagy-

mamám is. A folyosóvégi ablakon át az Andrassy útra látni. Kevesen vannak az utcán, leginkább nyilas őrzékek. A fiúk azt mondják, hogy biztosan az Andrassy út 60-ból jönnek, ott van a főhadiszállás.

Ülök a szalmazsákomon. Bejön egy magas fiú. Tizennyolc éves lehet. Te jöttél tegnap? Kimegyünk a folyosóra. Bemutatkozik. Soproni a neve. A keresztnévét nem mondja. Kis bajusza van. Megkérdezi, vannak-e hamis irataim. Nincsenek. Ha van öt pengőm, tud szerezni, azt ne hidd, hogy a pénz nekem kell, a mozgalomnak van szüksége rá, papírt kell venni, pecsétet csináltatni, a nyomtatás is pénzbe kerül. Egyelőre leventefutári flepniket tudnak csinálni, olyant, amivel légiriadó alatt is lehet közlekedni. Leszámolom a pénzt. Kérdezi az adataimat, a nevem helyett más nevet kell találni, anyám nevét ipszilonos névre változtatom, születéshelyül apám születéshelyét, Kiskunhalast választom. Mi legyen a vallás, kérdezi, a római katolikusban egyezünk meg. Verának is kellene flepni. Az nehezebb, mondja, egyelőre csak a légófutári igazolványhoz van pecsét, lányoknak az nem reális.

A folyosón mindig siet valaki. Lehetnek valahol kicsik, hallani a sírásukat. A nagyobbik Riegler az ablaknál áll. Nem mond semmit. Én sem. A sarokban az egyik fiú belerúg egy kisebb fiúba, az próbál visszarúgni, a másik elkapja a lábát, vonszolja maga után, a kicsi egy lábon ugrálva ordít. Riegler csendes hangon azt mondja a nagyobb fiúnak: hagyd! Nem hagyja. Riegler lekever neki egy pofont. A fiú a falnak esik, bokszállást vesz fel. Mindenki figyel. Mielőtt a fiú ütne, Riegler egy másik pofont ken le és azt mondja: kuss! Menj a helyedre!

Újra egymás mellett állunk az ablaknál, újra hallgatunk. Rieglernek erős állcsontja van. Ívelt szája. Egyenes vonalú orra. Nem is zsidós, gondolom. Talán az enyém sem, gondolom. Amikor a múlt évben leköpött az utcán egy leventesapkás nagydiák, azt mondta, nem is látszol bipsinek kis szaros. Riegler haja dús, barna, hátra fésüli. Az enyém is barna. Hajmosás után egyszer beletűztem anyám hajcsatjait, hogy hullámos legyen. A szüleimnél vendégek voltak, anyám barátnője benyitott a fürdőszobába, hallottam, hogy azt mondja: Rózsika, a fiacskád a hajcsatjaidat használja, hagyod? Anyám nevetett. Én nem tudtam volna megütni azt a fiút, aki elbánt a kisebbikkel. Örülök, hogy Rieglertől kapott két frászt.

Megkérdezi, hogy kerültek a szüleim Hegyeshalomról a Weiss Alice Kórházba. Elmondom, amit Bors Jolántól tudok. Hamis adatokat jelentett az irodán, súgja, tizenhét éves, a Téglagyárban is úgy állt be a tizenhat éven aluliak csoportjába, hogy előbb az öccse állt be, aztán az apja odaszaladt az öccséhez, úgy mondja, a fater, egy nyilas visszapofozta, mire a fater óriási jelenetet rendezett, hogy csak elbúcsúzzhat a kisfiától, átölelte az öcsémet, mondja, közben a fülébe súgta, hogy adja oda a bejelentőlapját, a fater ért az ilyen trükkökhöz, mondja, elhozta nekem a bejelentőlapot és tuskolni kezdett a tizenhat éven aluliak csoportja felé úgy, hogy ne ugyanaz a nyilas ellenőrizze a születési évemet, aki az öcsém bejelentőlapját már látta. Nálunk nem nézte senki a bejelentőlapot, mon-

dom, átállhattunk a vöröskeresztes csoportba. Hát ez az, mondja, hol volt, hol meg nem volt, ezen múlik, ne beszélj róla senkinek, hogy elmúltam tizenhét. Bepárásodott a szemüvege, leveszi, törölgeti. Hosszúak az ujjai. Észreveszi, hogy nézem. Zongorázok, mondja. Más a hangja, mint amikor elmondta, hogy milyen cirkuszt rendezett az apja a Téglagyárban. Hát öregem, hiányzik majd a gyakorlás.

Szeretném viszonzni a bizalmát, elmondom, hogy Sopronitól öt pengőért lehet flepnit kapni. Tudom, nekünk is van, szart se számít, ha igazoltatnak, egy ötöst azért megér.

Megkérdem, hogy mi van, ha igazoltatnak és előveszem azt, ami szart se ér. Aki gyilkolni akar, öregem, abba nem lehet belelátni. Beszélgettünk erről a fateral, azt mondta, hogy olyankor meg kell próbálni szembenézni a fickóval és kintartani. Most nem látom idősebbnek, most mintha nálam is fiatalabb volna. Ezt nem értem, mondom. Mi a lószart nem értesz? Azt nem értem, hogy mitől akar valaki gyilkolni. Attól, hogy zsidó vagy. Ezt nem értem. Hagyjuk, öregem, ezt úgysem lehet megérteni. Elmondom, hogy a Francia úton, amikor éjszaka Verával a Thököly út felé mentünk, két géppisztolyos nyilas jött szembe, én meg „Kintartás”-sal köszöntem nekik. Erről van szó, mondja, szembenézni velük. És akkor nem lőnek? Lehet, hogy nem lőnek, lehet, hogy lőnek, azután válik el, öregem, mikor már lőttek vagy nem lőttek.

Megkérdem, hogy szerinte meddig érdemes itt maradni az otthonban. Nem tudja. Ez egy jó villamos, mondja, de addig kell kiszállni belőle, amíg lehet. És mitől lehet tudni, hogy mikor kell kiszállni? Nem válaszol.

A kancsal srác a falnak dől, megint azt játssza, hogy onanizál. A keze megint a begombolt slicce előtt markolja a levegőt. Röhög. Hagyd, mondja Riegler, ez a fasz biztosan sohasem élvezett még igaziból.

Leülünk a szalmazsákomra. Lassan rakodok ki a hátzsidómból. Az alján van a kagyló, amit a Róbert-lakásból hoztam. Megmutatom. Kézbe veszi, a füléhez tartja. Klassz, mondja. A tiétek? Most gondolok rá először, hogy eltulajdonítottam a kagylót, de úgy érzem, ennek nincs jelentősége, mindenki rabol, én csak kölcsönvettem, a háború után visszaadom Róbert bácsinak. Minden hang benne van a kagylóban, mondom, az is, amit most beszélünk. Visszaadja. Megsímogatja, mint a felnőttek, a fejemet. Vigyázz rá, el ne csórják a srácok. Szokták? Volt már ilyen, nem itt, a másik szobában, akkor jön a hipis. Az mi? Bejön két emeletfelelős, ki kell rakodnod mindent a szalmazsidóra, végigkutatják, ha találnak lopott holmit, elveszik, kajaelvonás jár érte.

Reggeli után Soproni szól, hogy menjek át a másik szobába. Még ketten vannak bent, ők is idősebbek. Lehet, hogy nem is az otthonban laknak. Az egyik elköszön Sopronitól, előbb átadja neki a flepnimet. Soproni kiemel egy parkettadarabot, a mélyedésben pecsét, festékpárna. Lepecsételi az igazolványt. Vissza teszi a pléhdobozban lévő festékpárnát, a zsírpapírba csomagolt pecsétet a mé-

lyedésbe, ráhelyezi a parkettadarabot. A légófutár-igazolvány szerint Seres Iván Károly római katolikus vallású, Kiskunhalason 1930. március 11-én született (anyja neve Imrey Rózsa) jogosult rá, hogy riadó alatt hírvivőként az utcán tartózkodjon. Aláírás: Bakos József VI. kerületi légóparancsnok.

A nevemet kiáltják a folyosón. Látogatóm van, menjek le a hallba.

Bors Jolán nagy fekete kendője a vállát is betakarja. Eddig nem láttam, hogy a kapuban őrség áll. Oldalfegyveres rendőr és egy vöröskeresztes karszalagos férfi. Megkérdezik, hogy ismerem-e a látogatót. Bors Jolán kirakodik a kosarából. Tiszta inget hozott, tiszta harisnyát, két tábla csokoládét, egy szál kolbászt, egy kiló almát. Azt mondja, elviszi a szennyesemet. Szívesen üldögél a hallban a fal mellé állított padon. Hosszú út áll még előtte. A szüleim jobban vannak. Egy-két hét múlva be lehet majd hozzájuk jutni a Weiss Alice Kórházba, addig maradjak itt. Nem tudom, hogy ezt a szüleim üzenik-e vagy az ő tanácsa.

Felmegyek az irodába. Kérek két irkalapot. Levelet írok a térdemen. A hátsó nadrágzsebemben őrzök egy ceruzát. Már csak egy csonk, a hegye is tompa. Véssem a papírt. Jobb lett volna, ha kérek ceruzát is, de nem merek visszamenni. Bors Jolánnak fehér az arca. Máskor is ilyen lehet, de most feltűnik. Azt mondja, tegnap volt a szüleimnél, ma reggel indult Kispestről, most majd visszaviszi a levelemet a kórházba, estére hazaér. Találkoztam-e Gizi nénivel? Nem értem, miért kellett volna találkoznom vele. Hát itt van ő is.

Búcsúzik. Sietnie kell. Beburkolózik a fekete kendőbe. Felviszem a holmikat, a lépcsőn török két kockát a csokoládéból. A másik táblát majd este odaadom Verának. A két Riegler fiúnak is adok két-két kockát. Az irodában mindig mást találok. Most fiatal nőt, húszéves lehet. Elmondom neki, hogy azt hallottam, itt van valahol a nagynéném. Gizi néni anyám nagynénje, de úgy érzem, most az ilyesmit nem kell részletezni. Öt perc múlva visszajön, kézen fogva felvezet a harmadik emeletre. Rámutat az egyik ajtóra: kopogj.

Nem kapok választ. Számolok ötvenig. Óvatosan lenyomom a kilincset. Minden szürke a cigarettafüstben. Lilás inkább. A függöny is. Az alak is, aki háttal áll az ablak előtt, pongyolában. Lila selyem pongyola, fehér virágokkal. Nem fordul meg. A hangjáról nem ismerem rá. Rekedt. Megfordul. Megváltozott az arca is. Talán krémmel kente be a bőrét, nagyon fénylik. A szemfehérjében sok ér. Amikor utoljára láttam, nem volt szőke a haja. A pongyola nincs begombolva. A melltartója fekete. Illene elfordulnom. A Téglagyárban egymás előtt végezték a dolgukat a nők és a férfiak, senki nem fordult el. A hangja olyan, mint egy katonáé. Felismer. Magához ölel. Nincs cigarettafüst szaga. Nincs izzadságszaga. Testszaga van, kölni illata. Leültet az ágy szélére, mellém ül. Azt mondja, a szüleim nagyon legyengültek, de már kezdik összeszedni magukat. Megkérdezi, járt-e már itt Bors Jolán. Jó helyen vagyok, legyen türelmes. Akarok-e levelet küldeni a szüleimnek? Mondom, írtam éppen most, Bors Jolán elvitte.

Fésülködik. Kéri, hogy forduljak el. Érzem a suhogásból, hogy leveszi a pongyolát. Óvatosan odapillantok. Háttal áll. A bugyija is fekete. Szövetszoknyában, zöld blúzban áll elém. A haját lesimította, középen van a választék. Azt kérdezi, nem találkoztam-e valahol a húgával, Bözsikével. A hangja most megint olyan, mint amikor beléptem és rám kiáltott. Valahol itt kell lennie, valahol biztosan. A szemfehérjében megint duzzadnak az erek. Mondom, úgy hallom, itt csak gyerekek vannak. Tudom, szívem, de ha véletlenül látod valahol, ígérd meg, hogy megmondod neki, jól vagyok, itt az otthonban hagyhat nekem üzenetet. Azt mondom, természetesen. Olyan szavakat próbálok használni, amivel gondolom, hogy megnyugtathatom. Homlokon csókol. Holnap újra gyere, hármat kopogj, akkor tudom, hogy te vagy. Hová megy? Azt mondja, sok elintéznivalója van. Felveszi a kisbundáját. Fehér fejkendő, vöröskeresztes karszalag. Együtt megyünk végig a folyosón. A fiúk megbámulják. Engem is, hogy velem megyek. Megkérdezem, milyen nap van. December 8.

Átmegyek az üvegajtóhoz. Ott is kopogni kell.

December 8-án kivégzik Kiss János altábornagyot, Nagy Jenő vezérkari ezredes és Tartsay Vilmos vezérkari századost, a Magyar Nemzeti Felkelés Felszabadító Bizottsága tiszti ellenállási csoportjának irányítóit. Bajcsy-Zsilinszky Endrének, a Bizottság vezetőjének a képviselői mentelmi jogát felfüggeszti a parlament, őt karácsony estéjén végzik majd ki a sopronkőhidai börtönben.

A Budapestre december 5-én kinevezett védelmi parancsnoknak, Karl Pfeffen von Wildenbruch tábornoknak már csak hetvenezer ember áll rendelkezésére. A magyar egységek honvédcsapatokból, segédcsoportokból és rendőrállományból szerveződnek. Az Eichmann irányítása alatt álló Sonder-kommandó és a java-részt magyarországi németekből álló SS-egységek végzik a legvéresebb mészárlásokat.

Hová tehettem anyám a Weiss Alice Kórház alagsorában a matracán üldögélve a leveleket, miután átvette Bors Jolántól? A hátizsákjába? A pokróca alá? Felolvassa apámnak. Négyrét hajtja az irkalapokat. A hajtások hatvan év után átszelik az elvékonyodott papírt.

Átnyújtja. Húsz vagy harminc évvel azután, hogy megírtam, tartom a kezemben a levelet. Nem lehet, hogy harminc évvel később. Akkor anyám már nem él.

Gizi még azon a napon bejött, mondja anyám, hátradőlve a berzser fotelban. A berzser fotelnak már nem aranyhelyem a huzata, azt a háborúban felszaggatták. Ül a most borsózöld huzatú berzser fotelban, a halála előtt két-három évvel. Átnyújtja a leveleimet. Negyedszázadig nem beszélt róluk. Melyik fiókban őrizhette? Bizonyára a cseresznyefakomódban, ami a nagyszüleimé volt. Elővette-e néha? Kihajtotta, visszasimította. Miközben átnyújtja, az ujjaim hozzáérnek az ujjaihoz. Azon a napon, mondja, amikor Bors Jolán bevitte a kórházba a leveleket, Gizi is megjelent. Hogyan emlékezhet arra is, hogy mi történt éppen azon

a napon, arra is, hogy Gizi azért ment be a kórházba, hogy beszámoljon a találkozásunkról. Olyan nagy fiú lettél, mondta rólad Gizi.

Ki volt festve, elegáns volt a bundában, mondja anyám, Gizi tudta viselni a dolgait, azt Józsi mellett tanulta meg, istenem, milyen fess volt Józsi a főhadnagyi egyenruhájában, az első világháborús kitüntetéseiével, akkor tanulta meg Gizi viselni a dolgait, lány korában az apja lánya volt, Henrik bácsi mindent szét hagyott a dolgozószobájában, a szőnyegre hamuzott, a jegyzeteit a feleségén meg a Gizin kereste, pedig ott voltak az íróasztalán, bundában volt a Gizi, mondja huszonöt évvel később anyám, vöröskeresztes karszalaggal, vörösre festette a száját, de olyan szétszórt volt aznap, mint lány korában, letette a retiküljét a matracra és a következő percben már nem találta, Bözsike után kezdett tőlünk is érdeklődni, egymásra néztünk apáddal, nem szóltunk egy szót se, amikor másodszor is Bözsikét emlegette, hogy most megy és megkérdezi a Temesváry főorvostól, nem tud-e róla, azt mondtam, hogy már mi is kérdeztük Temesváryt, de nem tud róla, pedig nem kérdeztük, féltettük Gizit, hogy rájön a hiszti, lány korában kiabált, ha rájött a hiszti, nem szeretttük volna, ha ott elkezd, voltak a matracokon haldoklók, voltak halottak is, akiket még nem vittek el, mert a hullaház tele volt, akkor kezdték a kórházudvaron a sírokat ásni, lassan ment, férfi alig volt, akik voltak, azok se nagyon tudták az ásót emelni, annyira legyengültek.

Anyám szemfehérjét nedvesnek látom, pedig nem könnyezik, nincs jelentősége, mondta az orvos, az ilyesmi a korról jár, tudod, mondja anyám, Józsi halála után, és még inkább Évike halála után Gizinek már csak a Bözsike maradt, Henrik bácsi meg az anyja már a háború előtt meghalt.

Anyám, ha Giziről beszél, mindig így mondja, Henrik bácsi, de Gizi anyját sohasem a nevéen említi. Talán nem szerette? Gizi is az apjáért rajongott? Azt, hogy Gizi lánya, Évike két évvel azután, hogy Józsit eltemették, meghalt, elfelejtettem.

Kihajtom a kockás irkalapokat. Drága Anyu és Apu! Azzal váltunk el, hogy aznap bemegyünk a gyerekekkel a vöröskeresztbe, de két napig még a Téglagyárban kellett maradni és utána a Dohány-templomban. Onnan elmentünk a Vadász utcába, de nem akartunk ott maradni. Sárga csillag nélkül mentünk haza Verával. Az Amerikai útról el kellett menni, a műhelyben voltunk két napig, onnan aztán bejöttünk ide. Lányok és fiúk külön vannak. Először nagyon el voltam keseredve, mert rém rossz buliba kerültem, de aztán minden rendbejött. Két barátom is van, a Riegler papirosos fiai.

Leírom egy napi kosztunkat.

Reggel: borzalmas rossz BÉ-BÉ leves, egy szelet savanyú kenyér.

Délben: BÉ-BÉ leves vagy valami rossz tésztaleves, jobb esetben keménybab.

Este: BÉ-BÉ leves vagy cukor nélküli tea.

Úgy volt, hogy december 15-ig kapunk hosszabbítást a gettóba menésre. Ezt most 20-ig kitölték.

Most jön a legfontosabb.

Az a helyzet, hogy a gettóba nem megyünk. Állítólag 14-től 50-ig mindenkit elvisznek a gettóból. Hová? Azt hallottam Bors Jolántól, hogy próbáltok papírokat szerezni. Nekem csak szül. bizonyítvány, leventeigazolvány, személyi lap és esetleg be- és kijelentő kell. Ha lehet, okvetlenül küldjétek Jolánnal üres blakkettát, mert én már szereztem egy leventefutár-igazolványt.

Ha tudtok, próbáljátok Vera részére is szerezni papírt. Neki elég egy születési is. Anyukájáról nem tud semmit, s állítólag Wiesel bácsit Németországba vitték. Nem akar egyedül itt maradni, én sem akarom őt itt hagyni.

Drága Anyu és Apu, írjátok meg részletesen, hogy mi a helyzet. Mentek? Maradtok? Meddig maradhattok? Hova mennétek? El tudjátok küldeni a papírokat? Írjátok meg, hogy vagytok. Ha Jolánt el tudjátok küldeni, hozzon a műhelyből inget, harisnyát, alsónadrágot.

Ha lehet, kaját kérünk, s a legsürgősebben pénzt, amennyit lehet. Már csak 20 pengő van.

Az eddigi küldeményeket mind megkaptam. Nagyon köszönöm!!! Remélem jól vagytok, drága Anyu és Apu. Millió csók, Iván.

Ui. Ha egy mód van rá, szerezgetek Verának is papírt!!! Jolánnal próbáljátok megnézetni, hogy mi van az Amerikai út 76-ban.

Kopogok a második emeleti folyosó üvegajtáján. Nyitom az ajtót. Lányok üldögélnek a folyosókanyarban. Vera nem jön elélem, csak int. Két kicsi kapaszkodik kétoldalt a kezébe. Ismerem őket. Az unokatestvérei. Nem tudtam, hogy ők már itt vannak. Vera sem tudta. Edo hatéves múlt, Judi öt éves lesz. Nem tudják, mi van a szüleikkel, mondja Vera. Tegnap este találkoztak. Átengedték őket abba a szobába, ahol vagyok, mondja, együtt alhatunk

Mesét mond. Judi fejformája ovális. A vonásai követik a mesét. Kipirul. Ráncolja a szemöldökét.

Vissza kell mennem a szobámba.

Soproni ájtön.

Kölcsönadnám-e a viharkabátomat? Eltűnik egy-két napra, erről senkinek ne szóljak, a kabátja hosszú és nehéz, könnyebben mozogna a viharkabátomban. Magasabb vagy, szűk lesz neked. Felpróbálja. Kicsit feszül, nem baj, mondja, az is jó, hogy négy zsebe van, odaadja az ő kabátját, amíg visszaérkezik. Tejeskávés színű halinakabátot hoz. Nagyon tetszik. Boeszkai-sujtásos kabátom sohasem volt. Azt mondja, Erdélyből kapta. Kár, hogy tényleg nehéz és kicsit hosszú nekem.

Megnézzük, hogy teljesen lekopott-e a viharkabátomról a sárga csillag helyén a folt. Rendben, mondja, ezzel már ki lehet menni az utcára, ne félj, remek felpnim van, ha visszajövök, neked is hozok.

Hideg van a szobában. A kabátot éjszakára a pokrócra terítem. A nagyobbik Riegler fiú tegnap azt mondta, hogy Soproninak kéziigránátjai is vannak.

Álmomban a halinakabátban megyek az utcán. Nyilas járőr jön szembe. Megcsodálják a kabátot. „Kitartás”-sal köszönünk egymásnak. Sárgacsillagos csoportot terelnek mellettem, elfordulok, hogy fel ne ismerjen valaki a menetből. A járdán két férfi és egy asszony nevet. Felvisszhangosodik a nevetés, mintha a város zengene tőle. Mintha nem hárman, hanem sok ezren nevetnének. Vera lép mellém. Vele van Edo és Judi is, a Francia útra megyünk, a műhelyünkbe. Levetkőzünk, Edo és Judi eltűnt, Vera nem kérdezi, hogy hol vannak, leveszi a bugyiját, a nagy deszkaasztalon fekszünk, felül, előrekönyököl, a tenyerébe ejti az állát, cigarettára gyújt, kék füstöt fúj az orrán át, a meztelen combjai széttárulnak, tudja, hogy belátok, fújja a füstöt, arra riadok fel, hogy kinyitják a szobában az ablak egyik szárnyát. A szalmazsákról látom a holdat. A fiú, aki eljátszotta, hogy onanizál, az ablaknál áll. Felkelek, én is az ablakhoz megyek. Nem tudom a fiú nevét, az arca a holdfényben olyan, mint egy lisztes képű bohócé. A bejárat előtt rendőr sétál a hóban. Keze a köpenyszegben, a gallérja felhajtva.

Tíz fok mínusz legalább, mondja a fiú. Szerinted ehető a kaja? Szerintem ehetetlen. Nem válaszolok. Visszamegyek a fekhelyemhez, letörök két kockát a hátizsákba rejtett csokoládéból, odaadom. Nem tudok csencselni, mondja, semmim nincs. Gyere, mondom, próbáljunk aludni.

Talán nem is esett a hó. Talán nem is volt olyan erős a holdfény.

A szomorú fehér bohócarc.

Úgy emlékszem, mondtam anyámnak, amikor átvettem tőle a leveleimet, hogy másnap hat óra körül dörömböltek a szobaajtón.

